

บทที่ 3 การยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร

การส่งเสริมการเกษตรที่ส่งเสริมต้องมีความเข้าใจในเรื่องการยอมรับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีของเกษตรกรหรือกลุ่มเป้าหมายและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการออกแบบวางแผนการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

3.1 กระบวนการยอมรับ

สุรวัดน์ ชะลอสันติสกุล (2556: 132) ได้กล่าวถึง กระบวนการยอมรับ (Adoption Process) ในงานส่งเสริมการเกษตรดังนี้

กระบวนการยอมรับ (Adoption Process) หมายถึง กระบวนการทางด้านความคิดของบุคคล อาจเป็นคนเดียวหรือหลายคนรับทราบนวัตกรรม (Innovation) มีการพิจารณาตัดสินใจจนกระทั่งนำไปปฏิบัติ มีอยู่ 5 ขั้น ดังนี้

1. **ขั้นตระหนักรู้ (Awareness)** เป็นขั้นตอนแรกที่กลุ่มบุคคลเป้าหมายหรือเกษตรกร อาจตื่นตัวเองหรือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจะเป็นผู้กระตุ้นก็ได้ ผลของการตื่นตัวนั้น เกษตรกรต้องเกิดภาวะความไม่สมดุล (Imbalance) และมองหาสิ่งใหม่ที่ดีกว่าเข้ามาทดแทนของเดิม การกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวโดยตนเองนั้น สื่อและช่องทางการสื่อสารจะมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะสื่อวิทยุโทรทัศน์ (ภรณ์ ต่างวิวัฒน์และคนอื่นๆ, 2555: 31 และ สุรวัดน์ ชะลอสันติสกุล, 2556: 132)

2. **ขั้นสนใจ (Interest of Information)** เมื่อเกษตรกรตื่นตัวเต็มที่จะสนใจหาข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจะมีบทบาทมากในขั้นตอนนี้ในการชี้แนะว่าแหล่งข้อมูลที่มีให้เพิ่มเติมจากที่กลุ่มบุคคลเป้าหมายรู้อยู่แล้ว (ภรณ์ ต่างวิวัฒน์และคนอื่นๆ, 2555: 31 และ สุรวัดน์ ชะลอสันติสกุล, 2556: 132)

3. **ขั้นไตร่ตรอง (Evaluation)** เป็นการประเมินหรือการไตร่ตรองว่าจะยอมรับเทคโนโลยีหรือไม่ ข้อมูลที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจะต้องให้ในขั้นตอนนี้ก็คือ ข้อมูลที่จะทำให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นว่า เมื่อเกษตรกรรับไปแล้วจะเกิดผลประโยชน์แก่เขาอย่างเต็มที่ การที่จะรับการเปลี่ยนแปลงนั้นสามารถที่จะระดมปัจจัยการผลิตหรือมีสินเชื่อและบริการอื่นๆ จากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในการสนับสนุนได้อย่างเต็มที่ (ภรณ์ ต่างวิวัฒน์และคนอื่นๆ, 2555: 32 และ สุรวัดน์ ชะลอสันติสกุล, 2556: 132)

4. **ขั้นลองทำ (Trial)** ขั้นตอนนี้เกษตรกรจะลองทำในพื้นที่ขนาดเล็กเพื่อดูว่าคุ้มกับการลงทุนหรือไม่เพียงใด มีความเสี่ยงอย่างไร แต่ไหนและจะกำจัดความเสี่ยงในการ

ประกอบการได้หรือไม่ การทดลองทำในขั้นตอนนี้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจะมีบทบาทในการช่วยยืนยันและจะต้องบ่งชี้ให้กลุ่มบุคคลเป้าหมายหรือเกษตรกรทราบอย่างชัดเจนได้ว่ามีความเป็นไปได้ในการประกอบการในพื้นที่นั้นตามสภาพแวดล้อมและสอดคล้องกับปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ (ภรณ์ี ต่างวิวัฒน์และคนอื่นๆ, 2555: 32 และ สุรวัดณ์ ชะลอสันติสกุล, 2556: 132)

5. ขั้นนำไปใช้หรือยอมรับไปปฏิบัติ (Adoption) การยอมรับจะเกิดขึ้นเต็มที่และต่อเนื่อง ขึ้นอยู่กับปริมาณผลประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับในห้วงเวลาหนึ่งๆและทราบเท่าที่ไม่มีนวัตกรรมใดที่ดีกว่าสิ่งที่ยอมรับอยู่แล้วในปัจจุบัน (ภรณ์ี ต่างวิวัฒน์และคนอื่นๆ, 2555: 32 และ สุรวัดณ์ ชะลอสันติสกุล, 2556: 132)

สุรวัดณ์ ชะลอสันติสกุล (2556: 133) พิจารณาว่า กระบวนการยอมรับนวัตกรรมจะเกิดขึ้นช้าหรือเร็ว จะเกิดการยอมรับหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลเป้าหมาย ที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ต้องพบเสมอในการปฏิบัติงาน คือ

1. หัวใจใสหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Innovator) กลุ่มหัวก้าวหน้า ยอมรับนวัตกรรมเร็วมาก มีลักษณะกล้าเสี่ยง กล้าได้กล้าเสีย มีความพร้อมในการคิดริเริ่มนำสิ่งใหม่แนวคิดใหม่มาปรับใช้ เพื่อประโยชน์สูงสุด ล้าหน้าคนอื่นๆในสังคม (ภรณ์ี ต่างวิวัฒน์และคนอื่นๆ, 2555: 33 และ สุรวัดณ์ ชะลอสันติสกุล, 2556: 132)

2. ขอดูที่ทำหรือพวกที่ยอมรับเร็ว (Early Adopter) เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมเร็ว แต่ใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจที่จะยอมรับนวัตกรรมมากกว่าพวกหัวก้าวหน้า เป็นกลุ่มที่มีการตื่นตัว มีความพร้อมในการรับสิ่งใหม่ๆและแนวคิดใหม่มาปรับใช้ให้ทันเหตุการณ์และทันกับความต้องการในชุมชนจัดเป็นผู้นำชุมชน (ภรณ์ี ต่างวิวัฒน์และคนอื่นๆ, 2555: 33 และ สุรวัดณ์ ชะลอสันติสกุล, 2556: 132)

3. เบิ่งตาลังเลหรือพวกยอมรับในระดับปานกลาง (Early Majority) เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมแต่ใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจมากกว่าพวกยอมรับเร็ว พวกยอมรับปานกลางเป็นพวกที่มีความละเอียดรอบคอบรัดกุมในการคาดคะเนและการตัดสินใจก่อนนำนวัตกรรมมาปรับใช้ ต้องการคำแนะนำพอสมควร (ภรณ์ี ต่างวิวัฒน์และคนอื่นๆ, 2555: 33 และ สุรวัดณ์ ชะลอสันติสกุล, 2556: 132)

4. หันเหหัวดีหรือพวกที่ยอมรับช้า (Late Majority) เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมแต่ต้องใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจนานมาก เป็นผู้ตามอย่างคนอื่นต้องการการชี้แนวทางและการกำกับอย่างใกล้ชิดให้เห็นตัวอย่างของคนหมู่มากในสังคมก่อนที่จะยอมรับนวัตกรรม (ภรณ์ี ต่างวิวัฒน์และคนอื่นๆ, 2555: 33 และ สุรวัดณ์ ชะลอสันติสกุล, 2556: 132)

5. **งอมือจับเจ้าหรือพวกยอมรับช้าที่สุด (Late Adopter or Laggard)** เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมช้ามากหรืออาจไม่ยอมรับนวัตกรรม เป็นผู้ยึดติดกับพฤติกรรมดั้งเดิม ต้องการขนบธรรมเนียมประเพณี อยู่ในแวดวงสังคมปิดที่ไม่ยอมรับสิ่งใหม่หรือแนวความคิดใหม่ๆ (กรณี ต่างวิวัฒน์และคนอื่นๆ, 2555: 33 และ สุรวัฒน์ ชะลอสันติสกุล, 2556: 132)

6. **ไม่เอาไหนเลยหรือพวกไม่ยอมรับ (Dogmatist)** ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ทั้งสิ้น (สุรวัฒน์ ชะลอสันติสกุล, 2556: 132)

3.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีของเกษตรกร

สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีของเกษตรกรเกี่ยวข้องกับปัจจัยโดยตรงในกิจกรรมการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรและปัจจัยทางสภาพแวดล้อม

1. ปัจจัยโดยตรงในกิจกรรมการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร

1.1 บุคคลเป้าหมาย

1.2 นวัตกรรม แนวความคิดใหม่ที่จะนำไปเปลี่ยนแปลง มีประโยชน์มากกว่าเดิม มีความคล้ายคลึงสอดคล้องกัน ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และผลที่เกิดขึ้นสามารถได้ผลรวดเร็วหรือไม่

1.3 การสื่อสาร

2. ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม

2.1 สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ภูมิศาสตร์

2.2 สมรรถภาพในการดำเนินงานของสถาบันที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันสินเชื่อเพื่อการเกษตร สถาบันวิจัยและส่งเสริมการเกษตร ฯลฯ

2.3 ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent)

3.3 สาเหตุการไม่ยอมรับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีของเกษตรกร

1. การละเลยไม่เอาใจใส่ (Ignorance)

2. ขาดความสามารถที่จะประกอบการ (Mobility)

3. ขาดความตั้งใจ (Unwillingness)

4. ขัดต่อธรรมเนียมประเพณี

5. นโยบายรัฐไม่ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์, พรรณี คุณนิมิตกุล, มัลลิกา เขียวหวาน, เขมวรรณ ดวงจันทร์, สายัณห์ ปิกวงศ์, ธัญธิดา ศรีสุระ, ณรงค์ สำแดงเดช และศิริเพ็ญ ลาภวงศ์เมธี. (2555). **แนว การศึกษาวิชาการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรหลักสูตรการเสริมสร้าง สมรรถนะนักส่งเสริมการเกษตร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุรวัดน์ ชะลอสันติสกุล. (2556). **เอกสารคำสอนฉบับปรับปรุง 2556 รายวิชาหลัก สหกรณ์และการส่งเสริมการเกษตร**. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต สารสนเทศเพชรบุรี.